

Exam. Code : 103201

Subject Code : 1024

B.A./B.Sc. Semester—I

MUSIC (Instrumental)

Time Allowed—3 Hours]

[Maximum Marks—50

Note :— Attempt any FIVE questions. Each question carries 10 marks.

1. Define the following technical terms :

(i) Saptak

(ii) Swara

(iii) Pakad

(iv) Aroh

(v) Vibhag

(vi) Taali

(vii) Raga

(viii) Thata

(ix) Laya

(x) Rababi.

10×1=10

2. Explain in detail the historical development of your own instrument. 10

3. Compare and contrast the following Ragas :—

(i) Bhopali – Kalyan

(ii) Deshkar – Bilawal.

2×5=10

4. Write in detail the life sketch as well as contribution of Ustad Allaudin Khan towards Indian Classical Music.

10

5. Explain in detail the contribution of Sri Guru Arjan Dev Ji towards Gurmat Sangeet. 10
6. Write down the notation of the following taalās with its full description :
  - (i) Teen Taal
  - (ii) Dadra Taal. 2×5=10
7. Explain in detail the contribution of Pt. Vishnu Narayan Batkhande towards Indian Classical Music. 10
8. Write down a notation of Razakhani Gat in Raga Bhopali with full description of the Raga. 10

(Punjabi Version)

ਯੂਨਿਟ-1

ਨੋਟ :—ਕੋਈ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ।

1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਤਕਨੀਕੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ :
  - (i) ਸਪਤਕ
  - (ii) ਸਵਰ
  - (iii) ਪਕੜ
  - (iv) ਆਰੋਹ
  - (v) ਵਿਭਾਗ
  - (vi) ਤਾਲੀ
  - (vii) ਰਾਗ
  - (viii) ਥਾਟ
  - (ix) ਲੈਅ
  - (x) ਰਬਾਬੀ। 10×1=10

2. ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣੇ ਸਾਜ਼ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10
3. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ :—
  - (i) ਭੂਪਾਲੀ - ਕਲਿਆਣ
  - (ii) ਦੇਸ਼ਕਾਰ - ਬਿਲਾਵਲ। 2×5=10
4. ਉਸਤਾਦ ਅਲਾਉਦੀਨ ਖਾਨ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰਤੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10
5. ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰਤੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਕੀ ਦੇਣ ਹੈ ? ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10
6. ਪੂਰਾ ਬਿਓਰਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤਾਲਾਂ ਦੀ ਨੋਟੇਸ਼ਨ ਲਿਖੋ :
  - (i) ਤੀਨ ਤਾਲ
  - (ii) ਦਾਦਰਾ ਤਾਲ। 2×5=10
7. ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰਤੀ ਪੰ. ਵਿਸ਼ਣੂ ਨਾਰਾਇਣ ਭਾਤਖੰਡੇ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10
8. ਰਾਗ ਭੂਪਾਲੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਬਿਓਰਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਰਜਾਖਾਨੀ ਗਤ ਦੀ ਨੋਟੇਸ਼ਨ ਲਿਖੋ। 10

(Hindi Version)

ਨੋਟ :— ਕੋਈ ਪਾੰਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਤਯੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੇ 10 ਅੰਕ ਹੈ।

1. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਤਕਨੀਕੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਕੋ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ :
  - (i) ਸਪੱਤਕ
  - (ii) ਸ਼ੁੱਕਰ
  - (iii) ਪਕੜ
  - (iv) ਆਰੋਹ
  - (v) ਵਿਭਾਗ
  - (vi) ਤਾਲੀ

- (vii) राग
 (viii) थाट
 (ix) लय
 (x) रबाबी। 10×1=10
2. अपने स्वयं के वाद्य के ऐतिहासिक विकास पर विस्तारपूर्वक व्याख्या करो। 10
3. निम्नलिखित रागों की तुलना तथा टकराव करो :
 (i) भोपाली-कल्याण।
 (ii) देशकर-बिलावल। 2×5=10
4. जीवन परिचय के साथ भारतीय शास्त्रीय संगीत के प्रति उस्ताद अलाउद्दीन खान के योगदान को विस्तारपूर्वक लिखो। 10
5. गुरमत संगीत प्रति श्री गुरू अर्जन देव जी के योगदान की विस्तारपूर्वक व्याख्या करो। 10
6. निम्नलिखित तालों की नोटेशन उसके पूर्ण विवरण के साथ लिखो :
 (i) तीन ताल।
 (ii) दादरा ताल। 2×5=10
7. भारतीय शास्त्रीय संगीत के प्रति पंडित विष्णु नारायण भातखंडे के योगदान की विस्तारपूर्वक व्याख्या करो। 10
8. राग भोपाली में रजाखानी गत की नोटेशन राग के पूर्ण विवरण के साथ लिखो। 10